

JAARVERSLAG

2023

Gewaarmerkt voor identificatie doeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Vissar & Vissar Audit en Assurance BV

21 MEI 2024

VOORWOORD

SDOK IN 2023

PAGINA 06 - In dit hoofdstuk geven we algemene informatie over SDOK en presenteren we de belangrijkste resultaten en ontwikkelingen in 2023.

PRAKTISCHE STEUN AAN VERVOLGDE CHRISTENEN

PAGINA 20 - SDOK staat wereldwijd naast vervolgde christenen met praktische steun en bemoediging. Dit hoofdstuk geeft inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen rondom deze doelstelling.

03

COMMUNICATIE & FONDSENWERVING

PAGINA 26 - In Nederland geeft SDOK vervolgde christenen een stem en geven we hun inspirerende lessen door. In dit hoofdstuk leest u over onze activiteiten op het gebied van communicatie en fondsenwerving in 2023.

BEDRIJFSVOERING & FINANCIËN

PAGINA 32 - In dit hoofdstuk wordt een beeld gegeven van de organisatie van SDOK en worden de belangrijkste financiële ontwikkelingen geschetst.

JAARREKENING

PAGINA 44 - Hier vindt u de financiële verantwoording van SDOK.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

JAARVERSLAG '23

VERLIES DE MOED NIET...

2023 was een jaar met verschillende paradoxen. Het aantal broeders en zusters dat te maken heeft gehad met ernstige vormen van vervolging is opnieuw gestegen. Tegelijkertijd zijn de inkomsten van SDOK in 2023 eveneens sterk toegenomen. En wonderlijk genoeg groeit het aantal christenen wereldwijd in gebieden met de hevigste vervolging het sterkst (dagelijks komen er meer dan 70.000 nieuwe gelovigen bij, voornamelijk in de werelddelen waar veel vervolging is*).

Daarom vraag ik u dat u de moed niet verliest vanwege mijn verdrukkingen omwille van u, want dat is uw heerlijkheid —
Efeziërs 3:13

Paulus heeft in zijn leven veel te maken gehad met vervolging. Toch wordt hij daar niet mismoedig onder. Integendeel. Hij spoort de christenen in Efeze aan om te volharden in het geloof en de moed niet te verliezen. Hij zal daarbij ongetwijfeld gedacht hebben aan de woorden die de Heere Jezus in de Evangeliën zeven keer uitspreekt: *Heb goede moed.*

Ik hoop van harte dat het lezen van dit jaarverslag u versterkt in het geloof en u aanmoedigt om u niet te schamen voor de Naam van onze Heere Jezus Christus.

DS. H.J. VAN DER VEEN
Voorzitter SDOK

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

*Bron: Christian Post

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance BV

21-MEI-2024

SDOK IN 2023

06

01

DIT HOOFDSTUK BEVAT ALGEMENE INFORMATIE OVER SDOK EN DE BELANGRIJKSTE RESULTATEN EN ONTWIKKELINGEN IN 2023.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Geysamart, P. 37 - 38, 2014, p. 37
V. 3, 2014, p. 37, 2014, p. 37

21 MEI 2024

TERUGBLIK

Wanneer ik deze terugblik schrijf, word ik geconfronteerd met heftige verhalen over christenvervolging in Nigeria, Niger, Burkina Faso, Eritrea en vele andere landen. In mijn gedachten komt opnieuw de oproep van Richard Wurmbrand:

"Geef ons de middelen die we nodig hebben en wij zullen de prijs voor het gebruik ervan betalen."

In 1 Petrus 2 vers 21 staat:

"Want hiertoe bent u geroepen, omdat ook Christus voor ons geleden heeft; Hij laat ons zo een voorbeeld na, opdat u Zijn voetsporen zou navolgen."

Het zijn de twee doelstellingen van SDOK. We staan naast christenen die met heftige vervolging te maken hebben. En we willen hun stem zijn, om daarmee Nederlandse christenen aan te moedigen Christus te volgen.

08

Ik ben dankbaar dat we in 2023 nog meer christenen, kerken en bedrijven hebben kunnen betrekken bij onze belangrijke missie. We zijn verwonderd over en dankbaar voor de 22 procent financiële groei die we als organisatie dit jaar mochten realiseren. Dat deze groei zeer welkom is, blijkt uit de grote nood die spreekt uit alle berichten die dagelijks bij ons binnenkomen.

In 2023 vroegen we onder andere aandacht voor christenvervolging in China. In 2024 zullen we specifiek aandacht vragen voor Eritrea en voor een ander land – dat we hier in verband met de veiligheid voor christenen aldaar niet kunnen noemen – waar de overheid haar uiterste best doet het christelijke geloof uit te roeien. Maar we weten dat er een God boven staat Die veel machtiger is dan welke overheid of extremistische groepering dan ook. Van Hem is onze verwachting, ook in 2024.

In Christus verbonden,

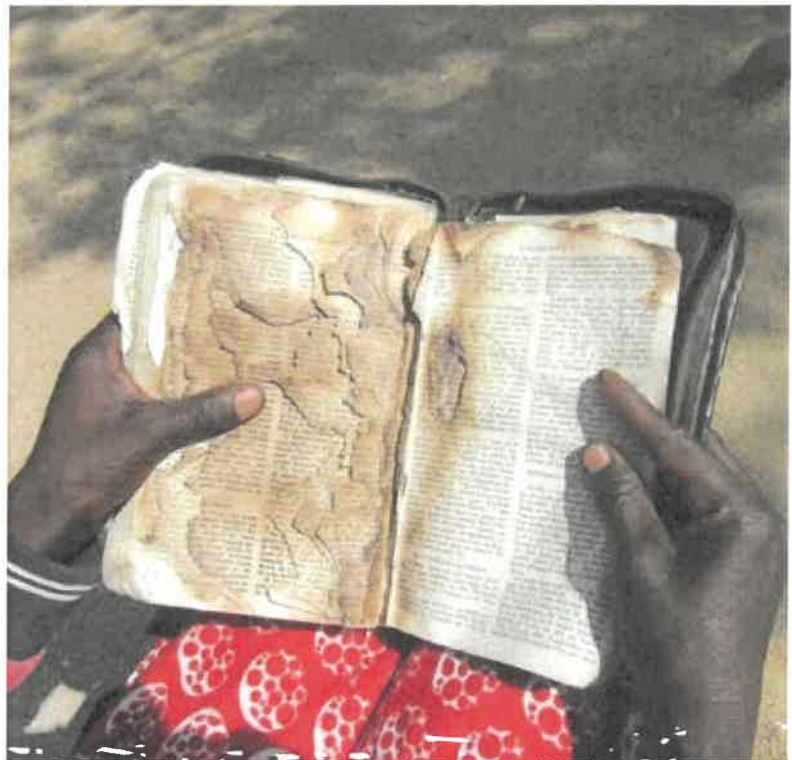
ANDRE VAN GROL

Directeur van SDOK

Gewaarmerkt voor identificatiedoe
Visser & Visser Audit en Assuran

21 MEI 2024

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

JAARVERSLAG '23

21 MEI 2024

ONTWIKKELINGEN IN 2023

Waar 2022 in het teken stond van uitbreiding van capaciteit en 'herschikken' van onze activiteiten na de coronajaren, hadden we in 2023 vooral groei van impact en inkomsten als focus. Dit is terug te zien in de bestedingen: we hebben 18% meer besteed aan ons internationale werk (doelstelling 'steun aan vervolgte christenen') en 7% meer aan de doelstelling 'toerusting en betrokkenheid'. De inkomsten stegen in 2023 met 22% tot een totaal van 3,2 miljoen euro.

De toename van onze impact op het gebied van steun aan vervolgte christenen werd behalve in de toegenomen bestedingen ook zichtbaar in het aantal uitgevoerde projecten (124). We voegden een aantal nieuwe projectpartners en landen toe aan ons werk, dat – helaas – onverminderd nodig blijft.

Het team van SDOK werd uitgebreid met 0,6 fte, waarmee de totale capaciteit op 13,2 fte komt, verdeeld over 19 (betaalde) medewerkers.

Op de volgende pagina's geven we in cijfers en grafieken een greep uit de resultaten. Meer resultaten en uitgebreide toelichting daarop worden in de volgende drie hoofdstukken gepresenteerd.

010

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V. JAARVERSLAG '23

21 MEI 2024

2023 IN VOGELVLUCHT

HIERMEE MOBILISEREN WE NEDERLANDSE CHRISTENEN OM DAGELIJKS HEEL CONCREET TE BIDDEN VOOR VERVOLGDE CHRISTENEN

Impact in Nederland

2.820 downloads gebedsapp

11.000

kinderen en volwassenen hoorden de verhalen van vervolgte christenen tijdens presentaties

14.500 mensen bereikten we met onze (online en offline) events

25.041 adressen ontvingen ons magazine STEM

131.993 videoweergaven

10.176 personen ontvingen onze emailnieuwsbrieven

32.857 keer werden onze verhalen online gelezen

700 mensen hielpen mee in het bemoedigingsteam

3.976 kinderen ontvingen ons kindermagazine Stef

34.374 keer werden onze podcastafleveringen beluisterd

VERVOLGDE CHRISTENEN WORDEN ENORM BEMOEDIGD DOOR DE KAARTEN VAN HUN BROEDERS EN ZUSTERS UIT NEDERLAND.

21 MEI 2024

Geen waarmerk voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

Internationale impact

124
projecten

45
landen

Organisatie

19 medewerkers
15 vrijwilligers
6 ambassadeurs

Inkomsten / giften

3.204.712
totale inkomsten

14.480
donateurs

2.764
structurele donateurs

5.338
nieuwe donateurs

47.052
giften

De inkomstengroei in 2023 komt voornamelijk van uit bedrijven, structurele donateurs (machtigingen) en fondsenwervende campagnes

IMPACT UITGELICHT

We gaven vorig jaar **20 motorfietsen** aan evangelisten in **India** en **Vietnam**. Hiermee kunnen zij sneller en veiliger reizen naar afgelegen dorpen om het Evangelie te brengen en nieuwe huisgemeenten te starten.

IMPACT UITGELICHT

In **Vietnam** betaalden we het schoolgeld voor **80 kinderen** van christelijke gezinnen die te maken hebben met vervolging. Christenen in deze afgelegen gebieden worden achtergesteld en vernederd door hun dorpsgenoten.

IMPACT UITGELICHT

Via één van onze projecten in **Pakistan** hebben we **20 voorgangers** financiële ondersteuning gegeven. Hierdoor konden zij zich dagelijks richten op het verkondigen van het Evangelie en het leiden van hun gemeente.

Gewaarmerkt voor schoolgeld door de leiding van **Visser & Visser Audit en Assurance B.V.**

IMPACT UITGELICHT

In 2023 steunden we **104 weduwen in Nigeria** met o.a. traumahulp, vaardigheidstraining en voedselpakketten.

21 MEI 2024

IMPACT: NOODHULP- ACTIE PAKISTAN

014

In augustus 2023 was er een grote uitbarsting van geweld tegen christenen in Pakistan. Een woedende menigte extremisten viel kerken en de huizen van christenen aan. De aanleiding voor dit geweld was een beschuldiging van blasfemie; twee christenen zouden de profeet Mohammed hebben beledigd. Als vergeldingsactie gingen duizenden betogers tekeer in christelijke wijken. Kerken werden gesloopt, Bijbels verbrand, huizen verwoest en geplunderd. Veel christenen hadden niets meer.

Samen met NET Foundation zette SDOK een noodhulpactie op touw om de getroffen christenen te steunen met praktische hulp. Via onze lokale partnerorganisaties konden we direct voorzien in de eerste levensbehoeften, zoals maaltijden, dekens en onderdak. Ook werden Bijbels uitgedeeld en konden we bijdragen aan de herbouw van ver-

woeste kerken en huizen. We zijn dankbaar voor de enorme steun en betrokkenheid die wij tijdens deze noodhulpactie ervoeren vanuit Nederlandse christenen. Dankzij vele honderden gevers konden wij direct gepaste noodhulp bieden aan onze vervolgte broeders en zusters.

Geen partner voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Advies en Assurance B.V.

21 MEI 2024

IMPACT:
LIBANON

Manasa (niet haar werkelijke naam), een zesentwintigjarige vrouw en moeder van vier kinderen, vluchtte in 2014 vanwege de oorlog in Syrië naar Libanon. Ze vertelt hoe ze Jezus als haar redder leerde kennen.

Vlucht en redding

“Het leven na onze vlucht naar Libanon was op veel manieren erg moeilijk. We woonden met meer dan vier families in één kamer. We waren wanhopig, maar het alternatief was in oorlog leven in een verwoest huis in Syrië.”

Christelijke burens

“De christelijke burens die ik Libanon ontmoette, waren altijd erg blij. Ik vroeg me af waarom en wilde weten hoe ik deze vreugde zelf ook kon ervaren. Ik begon hen ernaar te vragen. Een vriendin vertelde me over de kerk en nodigde me uit naar een dienst te gaan. Toen ik daar kwam, ontdekte ik dat het in mijn eigen taal gehouden werd. Dat was bijzonder en hielp mij enorm! De mensen in de kerk nodigden mij

uit om naar de vrouwenbijbelstudie te komen. Daar stelde ik een heleboel vragen en ik ervoer de liefde van Jezus.”

Vrede en blijdschap

“Ik dacht dat Jezus een profeet was, maar in het centrum leerde ik Jezus kennen als mijn persoonlijke redder. Nu geniet ik ervan om elke dag meer te lezen en te leren over Jezus. Ik ga elke week naar de Bijbelstudie, waar ik de onvoorwaardelijke liefde van Christus heb leren kennen, en na de eerste keren voel ik me erg blij en vredig. Ik prijs de Heere Jezus voor alles wat Hij voor ons deed; voor alle verhalen en wonderen die ik uit de Bijbel leer kennen!”

Steun aan Syrische vluchtelingen

SDOK heeft bijgedragen aan een programma waarin christelijke Syrische vluchtelingen worden bemoeid met praktische en pastorale hulp. Ook wordt het Evangelie gedeeld met anderen.

OVER SDOK

Het werk van SDOK is in de jaren zestig van de vorige eeuw ontstaan als reactie op het getuigenis van Richard en Sabina Wurmbrand (zie kader). Hun voorbeeld inspireert ons dagelijks om naast vervolgte christenen te staan en met hen verbonden te zijn.

ONZE MISSIE:

**SDOK STAAT WERELDWIJD
NAAST VERVOLGDE
CHRISTENEN EN ROEPT
CHRISTENEN IN NEDERLAND OP
TOT VERBONDENHEID MET HEN.**

016

Doelstellingen en activiteiten

SDOK heeft twee hoofddoelstellingen:

Doelstelling 1: Vervolgde christenen steunen met praktische hulp en hen aanmoedigen tot volharding in hun geloof en getuigenis.

Praktische hulp wordt wereldwijd onder andere geboden door het geven van financiële steun aan gezinnen van gevangenen, het realiseren van tijdelijke opvang van christenen die uit hun familie of gemeenschap verstoten

zijn en het bieden van medische hulp aan christenen die gewond zijn geraakt door geweld. Verder verstrekt SDOK Bijbels, christelijke lectuur en andere middelen om vervolgte christenen toe te rusten.

Doelstelling 2: Christenen in Nederland inspireren en opbouwen met de verhalen en lessen van de vervolgte kerk en hen stimuleren om hun verbondenheid met vervolgte christenen praktisch te maken.

In ons eigen land brengen we de verhalen van vervolgte christenen in de huiskamers. Het doel is verbondenheid: dat christenen in Nederland en christenen wereldwijd die vervolgd worden, zich met elkaar verbonden weten als het 'Lichaam van Christus'. Dit doen we onder andere door op te roepen tot gebed, door schrijfacties en door het delen van de verhalen van vervolgte christenen via onze presentaties, via de eigen verschillende online en offline communicatiemiddelen en de media. Veel impact hebben de bijeenkomsten met buitenlandse sprekers die persoonlijk getuigen van Gods nabijheid in het lijden dat ze hebben doorgemaakt.

Aan SDOK is een aantal actieve ambassadeurs en vrijwilligers verbonden, door wie we de boodschap van vervolgte christenen met steeds meer Nederlandse christenen kunnen delen.

Meer informatie over SDOK (organisatie, beleid, werkwijze, etc.) is te lezen in Hoofdstuk 4 'Financiën en bedrijfsvoering'.

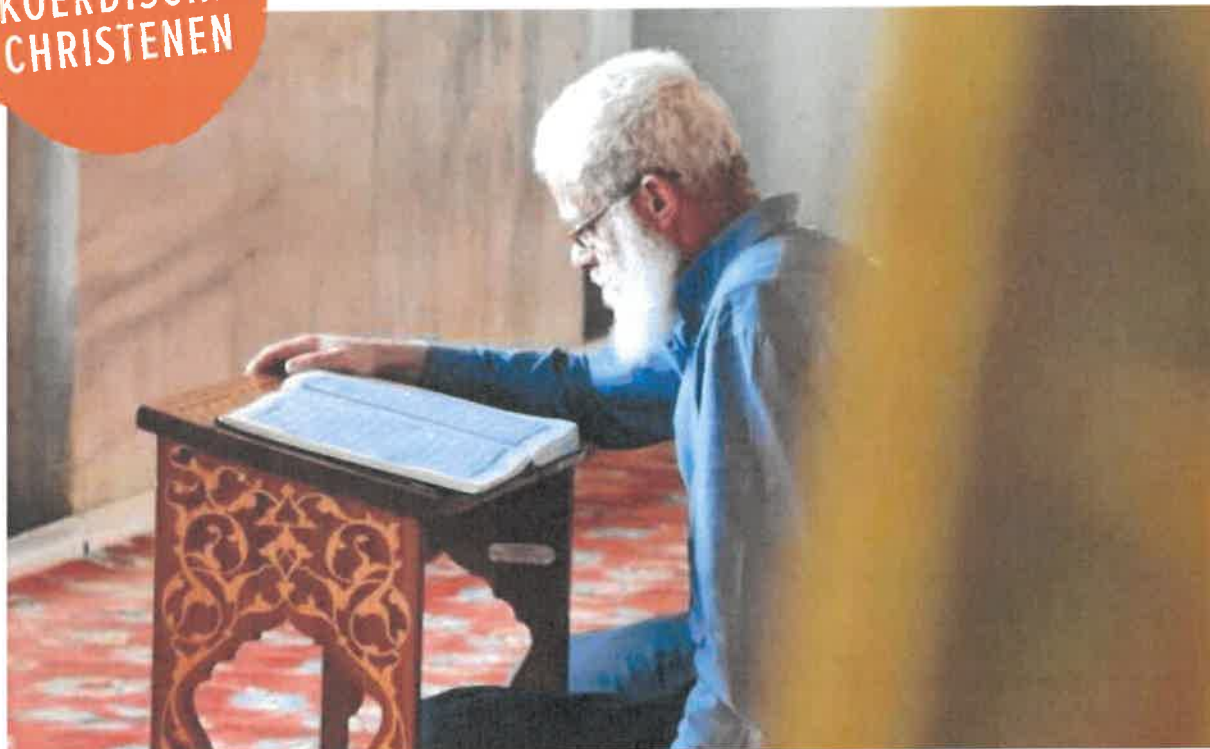
DE STEM VAN DE ONDERGRONDSE KERK

Richard Wurmbrand (1909-2001), een Roemeense predikant, zat veertien jaar in communistische gevangenschappen. Na zijn vrijlating in 1964 zag Richard het als zijn roeping om in het 'vrije' westen de stem te zijn van de christenen die zwaar te lijden hadden onder het communisme achter het ijzeren gordijn. Hoewel de Roemeense communistische overheid hem had bedreigd zich gedeisd te houden, reisden Richard en zijn vrouw Sabina de wereld over om christenen op te roepen hun vervolgte broeders en zusters te ondersteunen. Ook schreef Richard een groot aantal boeken die in meer dan 70 talen zijn uitgegeven.

Gewaarsmerkt voor identificeerders
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

IMPACT: KOERDISCHE CHRISTENEN

SDOK draagt bij aan praktische hulp en toerusting van Koerdische christenen die te maken hebben met vervolging. Ook ontvangen Koerdische kerkleiders Bijbels onderwijs en discipelschapstraining. Deze kerkleiders helpen op hun beurt jonge christenen te groeien in stabiliteit en kennis van Gods Woord en om te leven als christen in een overwegend islamitische samenleving.

In de kerstperiode had een christen het besluit genomen om een voedselpakket te geven aan de imam in zijn buurt. Niet ongevaarlijk, want er zat ook een Bijbel in het pakket. De volgende dag werd er op de deur geklopt.

Het was de imam. “Het eerste wat ik in het pakket zag”, zei deze, “was een Bijbel. Ik las de hele nacht door om te weten waarom u mij, zelfs met gevaar voor eigen leven, dit pakket bracht. Het

verhaal van Jezus die naar de aarde komt ontroert me. Ik wil graag meer weten!”

Na het gesprek ging de imam naar huis. De volgende dag stond hij weer voor de deur. “Ik heb ontdekt dat het door mijn fouten komt dat Jezus aan het kruis moest sterven. Ik ben een zondaar, wat moet ik doen?” Samen baden ze en de imam beleed zijn zonden voor God. Hij krijgt nu verder onderricht om zich voor te bereiden op de doop.

017

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024
JAARVERSLAG '23

Samenwerkingsverbanden

Internationaal

SDOK is wereldwijd verbonden met zusterorganisaties in de International Christian Association (ICA). De ICA is een vereniging van leden die de verbondenheid met de grondleggers van deze organisaties, Richard en Sabina Wurmbrand, en de betrokkenheid bij de vervolgte kerk van vandaag delen. De organisaties die zijn aangesloten bij de ICA dragen een lidmaatschapsbijdrage aan de ICA af die hoofdzakelijk bedoeld is voor het mogelijk maken van een jaarlijkse conferentie en het stimuleren van onderlinge samenwerking. Deze bijdrage bedroeg in 2023 voor SDOK €3.344.

De bij de ICA aangesloten zusterorganisaties zijn zelfstandige organisaties. Tegelijkertijd werken ze wel nauw samen en vullen ze elkaar aan op het gebied van informatievoorziening, projectbegeleiding en toerusting. Participatie in het netwerk van zusterorganisaties is voor SDOK van cruciaal belang. Het levert instrumenten en informatie op die gebruikt kunnen worden voor het werk in Nederland. Daarnaast biedt samenwerking met zusterorganisaties SDOK toegang tot een wereldwijd netwerk van partners in landen waar christenen vervolgd worden. De kennis en ervaring die via dit netwerk beschikbaar zijn, dragen bij aan de kwaliteit en impact van ons werk.

018

SDOK is lid van Middle East Concern, een netwerk dat informatie deelt en vervolgte christenen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika ondersteunt.

SDOK is associate member van Religious Liberty Partnership (RLP). Deze wereldwijde organisatie werkt in veel landen waar ook onze projecten worden uitgevoerd en is een belangrijke bron van informatie over de situatie in deze landen.

Projectpartners

Voor het realiseren van projecten in landen en gebieden waar christenen vervolgd worden, werkt SDOK samen met verschillende lokale partners. Dit kunnen (al dan niet geregistreerde) kerken of kerkgenootschappen zijn, interkerkelijke samenwerkingsverbanden, NGO's, veldwerkers van zusterorganisaties of andere individuele lokale contactpersonen. SDOK draagt alleen gelden af aan (zuster)organisaties en personen in het buitenland als deze een overeengekomen projectbestemming hebben die gerelateerd is aan de doelstellingen van SDOK.

Verwante Nederlandse organisaties

SDOK is aspirant-lid van Prisma, een Nederlandse vereniging van christelijke ontwikkelingsorganisaties. Deze organisaties zijn actief op het terrein van ontwikkelingssamenwerking en diaconaat wereldwijd.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

SDOK stimuleert uitwisseling van informatie en samenwerking met Nederlandse organisaties waar dit het realiseren van de doelstelling van SDOK bevordert, en onderhoudt goede contacten met verwante Nederlandse organisaties.

Algemene informatie

SDOK, met de huidige naam en vorm, is formeel opgericht op 1 juni 1977. De basis voor het bestaan van SDOK is eind jaren zestig gelegd.

SDOK is statutair gevestigd te Gorinchem. In 2023 vonden geen statutaire wijzigingen plaats.

De stichting is ingeschreven in het Handelsregister van de KvK voor Utrecht e.o. onder nummer 41177410.

Keurmerken

SDOK is in het bezit van de CBF-erkenning voor goede doelen. Door de Belastingdienst is SDOK aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

019

Adres- en contactgegevens

SDOK
Postbus 705
4200 AS Gorinchem

0183 - 561 186
info@sdok.nl

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

PRAKTISCHE STEUN AAN VERVOLGDE CHRISTENEN

020

02

SDOK STAAT WERELDWIJD NAAST VERVOLGDE CHRISTENEN MET PRAKTISCHE STEUN EN BEMOEDIGING. DIT HOOFDSTUK GEEFT INZICHT IN DE BELANGRIJKSTE ONTWIKKELINGEN RONDOM DEZE DOELSTELLING.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Gewaarmerkt voor identificatie doeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

SDOK steunt vervolgde christenen met praktische hulp en moedigt hen aan tot volharding in hun geloof en getuigenis. In nauwe verbinding met en luisterend naar lokale partners en vervolgde christenen ontwikkelt SDOK voortdurend strategische en praktische projecten om vervolgde christenen wereldwijd te ondersteunen.

Doel is om hen toe te rusten om stand te houden bij moeilijkheden en vervolging, het Evangelie uit te dragen in een vijandige omgeving en bovenal hen te helpen beseffen dat ze niet alleen zijn, maar onderdeel uitmaken van het wereldwijde lichaam van Christus.

STEUN AAN VERVOLGDE CHRISTENEN IN 2023

In 2023 heeft SDOK projecten uitgevoerd in 45 landen. Ten opzichte van 2022 zijn er met name in Afrika nieuwe projectlanden bijgekomen. Dit sluit nauw aan bij de verslechterende situatie voor christenen in verschillende landen in Afrika. Daarnaast ontwikkelden we enkele nieuwe contacten en projecten in Azië.

In 2023 is het aantal projecten (124) dat is uitgevoerd hoger dan in 2022 (85). Dit komt enerzijds door meer beschikbare middelen voor projecten en een iets andere werkwijze, anderzijds door meer projecten met kleinere omvang (ten opzichte van enkele in financiële omvang grotere projecten in 2022).

Gedurende het jaar is de begroting aangepast en op twee momenten verhoogd. In mei werd tijdens een tussenevaluatie geconstateerd dat er op dat

moment in de regio Midden-Oosten en Afrika meer projectnoden en –mogelijkheden waren ten opzichte van Azië. Daarnaast ontvingen we een aanzienlijke gelabelde donatie voor twee incidentele projecten in het midden-

oosten. In september was er nogmaals een verhoging naar aanleiding van de aanslagen in Pakistan (zie pagina 14). Hiermee kon impactvolle hulp gegeven worden aan direct getroffen en daarnaast konden enkele andere projecten uitgebreid worden.

DOELEN

In 2023 is door de afdeling International Ministry (IM) onder andere aan de volgende doelen gewerkt:

Projectcategorieën

Met het oog op groei en de toekomst hebben we een indeling van projecten in categorieën gemaakt op basis van financiële omvang. Per categorie zijn rapportage-eisen afgesproken.

Handboek IM

De afdeling International Ministry heeft een handboek samengesteld waarin alle afspraken rondom de werkwijze en uitvoering van IM-taken zijn vastgelegd.

Niveau rapportages van partners verbeteren

SDOK werkt met een breed scala aan partners wereldwijd. Kenmerkend is dat ze altijd lokaal georganiseerd zijn. De ene keer betreft het een lokale NGO met veel (internationale) ervaring, de andere keer een kleine lokale kerk of gemeente. Partners bij wie we ruimte zagen voor verbetering als het gaat om projectvoorstellen, budgetaanvraag en rapportages, bieden we sinds 2023 actief formats aan voor projectvoorstellen en (tussen) rapportage. Dit heeft het niveau van de aangeleverde documenten voor een aantal partners aanzienlijk verbeterd. Tijdens een IM-overleg worden alle projecten geëvalueerd en wordt besproken of de rapportage al dan niet voldoende is.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

Specialisatie

De werkwijze met regio's stelt de program officers in staat om goede contacten te onderhouden met de partners in de betreffende regio, kennis te vergaren over die regio en een duidelijke focus te hebben in het werk. Dit heeft in 2023 geleid tot meer inzicht in de situatie voor vervolgd christenen in de verschillende regio's en heeft de mogelijkheden vergroot om met steun naast hen te staan. Tijdens maandelijkse overleggen en inspirerende kwartaaldagen lag de focus op bespreking en evalueren van projecten, informatieuitwisseling, themabesprekingen en gezamenlijkheid in het werk.

ONTWIKKELINGEN WERELDWIJD

In India zagen we in 2023 een toename van het aantal fysieke aanvallen op christenen. Steeds meer staten hebben antibekeringswetten aangenomen, waardoor christenen in toenemende mate te maken hebben met de gevolgen van het uitdragen van hun geloof. De agenda van de zittende premier Modi en zijn aanhangers is er duidelijk op gericht om van India een land te maken van en voor hindoes. De ruimte voor minderheden zoals christenen wordt steeds meer ingeperkt, ook van overheidswege. Christenen in India bidden dat bij de verkiezingen in 2024 de partij van Modi niet de absolute macht zal krijgen, zodat ze nog tijd hebben om meer mensen over het Evangelie te vertellen en zich voor te bereiden op intensievere vervolging.

De situatie voor christenen in de Sahel/West-Afrika ontwikkelt zich helaas verder volgens de lijn die we al enkele jaren signaleren. Islamitische militanten worden steeds agressiever in landen als Nigeria, Burkina Faso en Tsjaad. Helaas zien we ook geen verbetering in de situatie voor christenen in de Hoorn van Afrika, waar al langere tijd sprake is van moeilijke omstandigheden voor christenen die hun geloof uitdragen.

Technologie wordt toegepast om christenen in China en in toenemende mate ook andere landen als Vietnam te volgen en te controleren, waardoor hun bewegingsruimte ernstig afgenomen is. Wij vinden dit zorgelijke ontwikkelingen.

Hoewel bovenstaande ontwikkelingen ons zorgen baren, mogen wij samen met christenen wereldwijd vertrouwen op God, die ons in alle omstandigheden nabij is en kracht geeft.

Daarom verliezen wij de moed niet; integendeel, ook al vergaat onze uiterlijke mens, toch wordt de innerlijke mens van dag tot dag vernieuwd — 2 Korintiërs 4:16

SDOK blijft zich inzetten om, samen met bestaande en nieuwe lokale partners, manieren te vinden om christenen in al deze landen en gebieden te bemoedigen en te steunen met praktische hulp, zodat zij zich actief kunnen blijven inzetten om in hun omgeving het licht van het Evangelie te laten schijnen.

023

**DEZE TRAINING HEEFT
GROTE IMPACT OP MIJ GEHAD.
HET GAF MIJ DE BEMOEDIGING
DIE IK ZO HARD NODIG HAD
OP HET MOMENT DAT IK ME
OVERWELDIGD VOELDE EN DE
HOOP KWIJT WAS.**

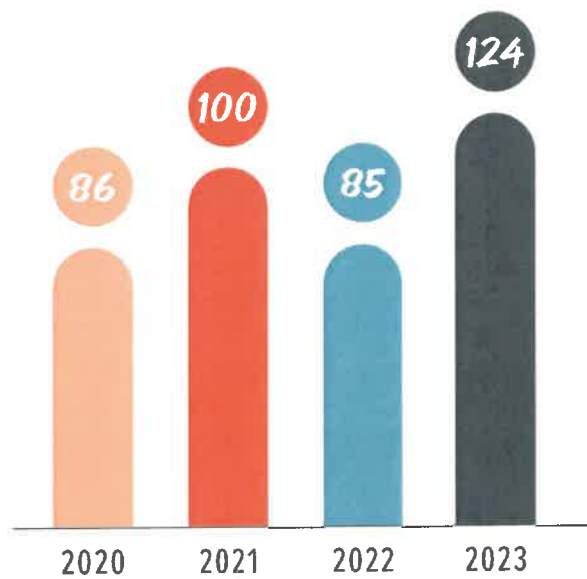

Een jonge zuster uit Syrië – project
discipelschapstraining

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024
JAARVERSLAG '23

Aantal projecten

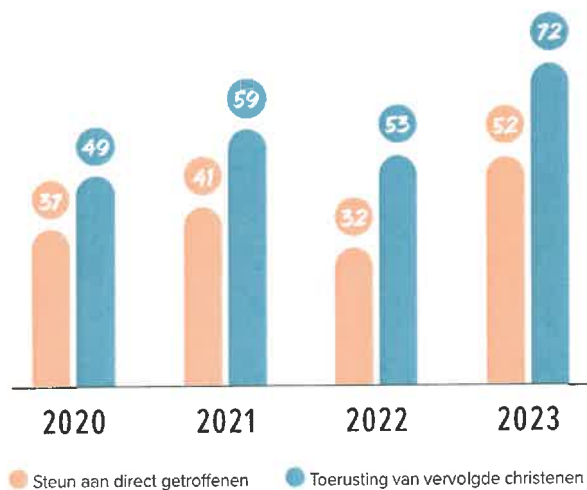

Besteding per regio

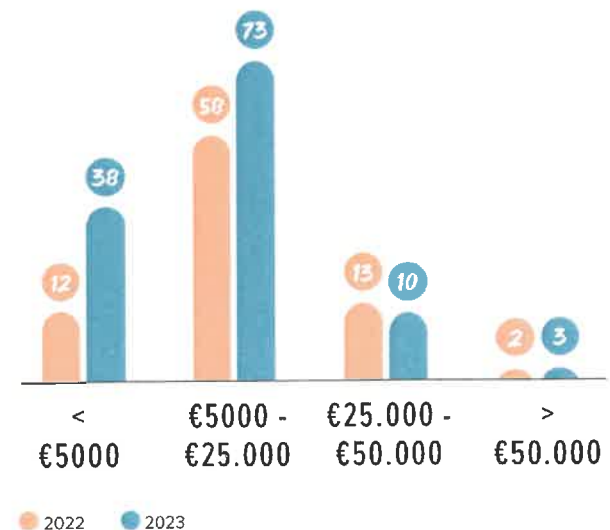
x € 1.000	2020	2021	2022	2023
Azië	550	559	600	613
Midden Oosten	255	292	320	492
Afrika	165	341	279	319
Europa/ Centraal Azië	60	74	95	107
Latijns Amerika	18	20	20	15
Totaal	1.048	1.286	1.314	1.546

024

Verdeling projecten naar categorie

Verdeling projecten naar omvang

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

 IMPACT:
AFGHANISTAN

025

Openlijk christen zijn is in Afghanistan vrijwel onmogelijk. Naast de armoede die in het land overheerst vanwege de oorlog en veranderde situatie in het land, kunnen christenen hun geloof alleen in het geheim uitoefenen.

In het afgelopen jaar hebben we via een partnerorganisatie gezinnen en weduwen in Afghanistan rond de kerstdagen kunnen voorzien van voedselhulp. De hulp kwam als geroepen en werd enorm gewaardeerd.

Handelingen

"Het is een levend voorbeeld van Handelingen 4", vertelde een vrouw die hulp ontving. De

eerste christenen deelden ook hun bezittingen, zodat niemand gebrek leed. Een veldwerker vertelt: "Het is hartverwarmend te horen hoe de voedselhulp mensen bemoedigt en hoe zij op hun beurt bidden voor degenen die geven."

Precies op tijd

Veel gezinnen geven aan dat de hulp precies op tijd komt. "Een man vertelde hoe hij zijn sceptische vrouw overtuigde van Jezus' hulp in hun moeilijke situatie. Toen de hulp arriveerde, was zij ontroerd en begon ze haar geloof te heroverwegen", vertelt de veldwerker.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

COMMUNICATIE & FONDSENWERVING

026

03

IN NEDERLAND GEEFT SDOK VERVOLGDE
CHRISTENEN EEN STEM EN GEVEN WE
HUN INSPIRERENDE LESSEN DOOR. IN DIT
HOOFDSTUK LEEST U OVER ONZE ACTIVITEI-
TEN OP HET GEBIED VAN COMMUNICATIE EN
FONDSENWERVING IN 2023.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

In 2023 groeide het team Communicatie & Fondsenwerving verder, zowel qua personele bezetting als qua acties en middelen. Inmiddels werken we binnen dit team in totaal met negen personen aan de tweede hoofddoelstelling van SDOK: toerusting en betrokkenheid. Daarmee zijn we goed bezet voor de uitdagingen die op ons pad komen in de nabije toekomst.

COMMUNICATIE EN FONDSSENWERVING IN 2023

Het bereik van de meeste communicatiemiddelen is verder gegroeid in 2023. Door reacties van lezers en luisteraars blijkt dat we de juiste snaar weten te raken. De inkomsten stegen met zo'n 22% ten opzichte van 2022.

Magazine STEM

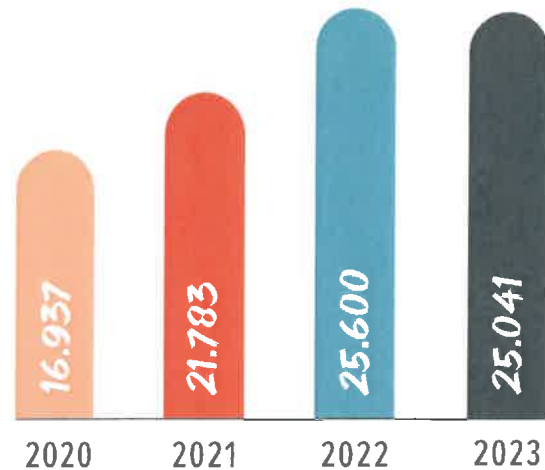
Het aantal lezers van STEM is iets gedaald. Vanwege stijgende kosten hebben we de keuze moeten maken om de STEM in een wat gewijzigd format uit te brengen. Daarmee hebben we per editie een flinke besparing gerealiseerd.

We proberen lezers regelmatig crossmediaal bij SDOK te betrekken, bijvoorbeeld door QR-codes naar liederen die online staan. Af en toe koppelen we een actie aan STEM om de lezers in beweging te zetten. Zo stimuleerden we de lezers in de editie van mei om mensen uit te nodigen om te komen eten en gaven we bij de editie van november tips voor het houden van stille tijd.

Vanuit de lezers van STEM ontvangen we vooral positieve reacties, zoals:

"Hey SDOK, mooi magazine hebben jullie! (...). Bijzonder hoe jullie elke keer weer nieuwe verhalen van christenen tegenkomen die het geloof echt handen en voeten te geven. Ga zo door, niet alleen met het magazine maar juist ook met al het andere belangrijke werk wat jullie doen!"

Oplage magazine STEM

Bijeenkomsten

Op twee momenten in het jaar hebben we bijeenkomsten gehouden met buitenlandse sprekers. Een van hen was Petr Jasek, directeur van onze Tsjechische zusterorganisatie, die in Soedan gevangen heeft gezeten. Zo'n duizend mensen luisterden tijdens verschillende bijeenkomsten naar zijn aangrijpende verhaal.

De andere spreker was de Chinese christen Bob Fu, directeur van de Amerikaanse organisatie China Aid. De bijeenkomsten met Bob Fu konden rekenen op in totaal 1400 bezoekers. 900 daarvan waren aanwezig bij een grote SDOK-bijeenkomst op 13 oktober in Ede.

"Het was zo'n mooie avond! Ook veel om over na te denken en te reflecteren op mijn eigen leven."
— bezoeker van de SDOK-bijeenkomst in Ede

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Gewelddadige aanvallen op christelijke dorpen in Nigeria blijven toenemen. Ook in 2023 zijn opnieuw veel christenen opgeschrikt door aanvallen vanuit extremistische groeperingen. Veel inwoners werden vermoord, huizen zijn verwoest en er is geen voedsel meer overgebleven in de aangevallen dorpen.

Voorganger verliest familie

Rond Kerst waren er opnieuw hevige aanvallen. Het dorp van voorganger Gideon Dawel werd aangevallen door een groep mannen met geweren en kapmessen, die 'Allahu Akbar' schreeuwden, terwijl ze huizen in brand staken. De aanval op het dorp duurde tot zonsopkomst. Gideon, die die nacht niet thuis was, zag bij terugkomst zijn huis en graanvoorraad in brand staan. Terwijl hij buiten bij zijn brandende huis stond, wist hij niet dat zijn vrouw en vijf dochters levend verbrand waren in het huis. Toen hun lichamen uit de resten van het huis werden gehaald, stortte de voorganger in. Hij moest naar het ziekenhuis worden gebracht.

Aangevallen door burens

Een andere voorganger vertelde dat hij met een vrouw had gesproken die bij een aanval door een kogel werd getroffen en zich vervolgens dood hield. De vrouw vertelde dat ze de schutter herkend had als haar Fulani-buurman die haar als kok in dienst had. De buurman dacht

dat zij dood was en achtervolgde vervolgens haar man, die hij met een kapmes vermoordde.

Voortdurend geweld

De massamoord tijdens de kerstperiode staat niet op zichzelf. Sinds 2009 zijn er naar schatting zo'n 52.000 christenen gedood en 18.000 kerken vernietigd. Militanten van de Fulani-stam vallen christenen aan, die overwegend boeren zijn. Ook strijden Boko Haram-terroristen onder het mom van 'jihad' tegen christenen in Noord-Nigeria.

Wat doet SDOK

SDOK is nauw betrokken bij vervolgde christenen in Nigeria en staat naast deze broeders en zusters met gebed en praktische hulp. We dragen bij aan:

- traumacounseling voor nabestaanden van de aanvallen;
- noodhulp voor ontheemde christenen, zoals voedselpakketten en dagelijkse benodigdheden;
- ondersteuning van weduwen met financiën en training om in hun eigen onderhoud te kunnen voorzien;
- veilige opvang voor kinderen die ouders verloren hebben, of die niet veilig zijn vanwege aanvallen op hun dorp;
- het uitdelen van Bijbels

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

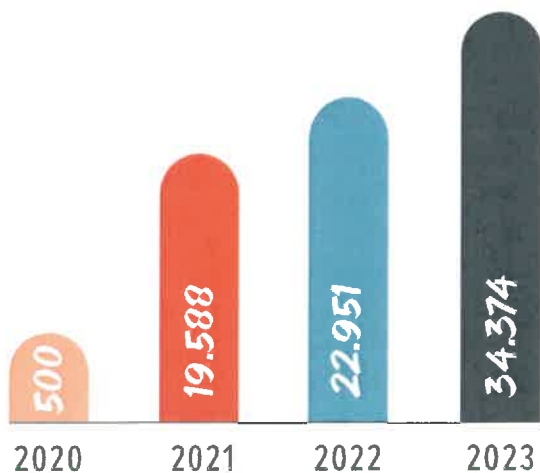
21 MEI 2024

Podcast

Er werden in 2023 zeventien afleveringen van podcast 'De Stem' gerealiseerd; zestien reguliere en een speciale aflevering in verband met de campagne voor Pakistan. Het aantal volgers op podcast platforms is gestegen met ongeveer 550 luisteraars, het aantal beluisteringen zelfs met meer dan 10.000. De podcast heeft een trouw luisterpubliek, waarvan we hopen dat het verder groeit in 2024. De podcast krijgt een waardering van 4,8 op een schaal van 5.

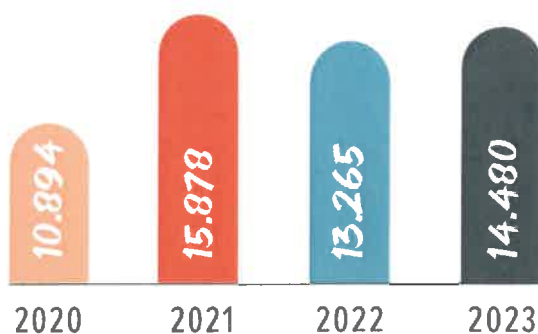
"Inspirerende verhalen! Het geeft kracht en troost om te horen hoe Christus deze mensen bijstaat. (...) Doordat ik naar 'De Stem' luister, kan ik ook concreet voor deze christenen bidden."

Aantal beluisteringen podcast

gecreëerd. Hierdoor kan er meer focus aangebracht worden en kunnen we inzetten op verdere groei van de inkomsten in de komende jaren.

Aantal donateurs

Give-aways

In maart 2023 brachten we een kinderboek uit rondom het thema vervolging: *Ontvoerd in de jungle*. Inmiddels is er na de eerste druk (5.000) al een herdruk van 2.500 exemplaren geweest. Het boek is ook geschikt voor kinderen met dyslexie.

Ook het boek *Een jas met kogelgaten*, dat we dankzij sponsoring als give-away kunnen inzetten, is in 2023 verder verspreid: bijna 2.000 exemplaren.

Bij het aanvragen van een give-away geven we mensen ook de mogelijkheid om gift te geven. Een kleine 10% doet dat ook, met een gemiddeld bedrag van € 17,-.

Fondsenwerving

De doelen die we op het gebied van fondsenwerving hadden gesteld voor 2023 zijn behaald. Groei zat onder andere in de fondsenwerving onder projectgerelateerde (grotere) donoren (15% meer inkomsten ten opzichte van 2022). Ook het aantal maandelijkse gevers is toegenomen met 21%.

In de tweede helft van 2023 is er met de komst van een nieuwe collega extra capaciteit op fondsenwerving

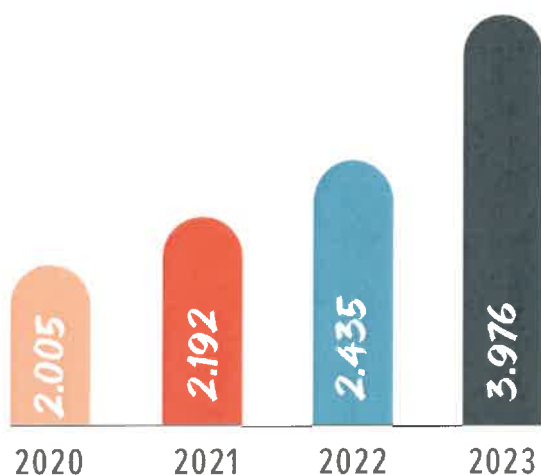
Gewaarmerkt voor identificatie
Visser & Visser Audit en Assurance

21 MEI 2024

Een onderwijsassistente las het boek *Ontvoerd in de jungle* met een groepje kinderen met leesproblemen. *“Het was de laatste tijd best moeilijk een geschikt leuk/ mooi leesboek te vinden wat aansluit bij de kinderen en waardoor hun leesinteresse gewerkt wordt. (...) Wat hebben we ervan genoten! De opbouw van het boek zit mooi in elkaar. (...) Ook de boodschap in het boek spreekt aan. En wat mooi om zo ook de kinderen te vertellen over Jezus!”*

“De verhalen raken mij en laten mij nog meer beseffen hoe belangrijk gebed is voor vervolgte christenen en hoe rijk wij (nog) zijn met onze vrijheid.” — lezer van *Een jas met kogelgaten*

Aantal lezers kindermagazine Stef

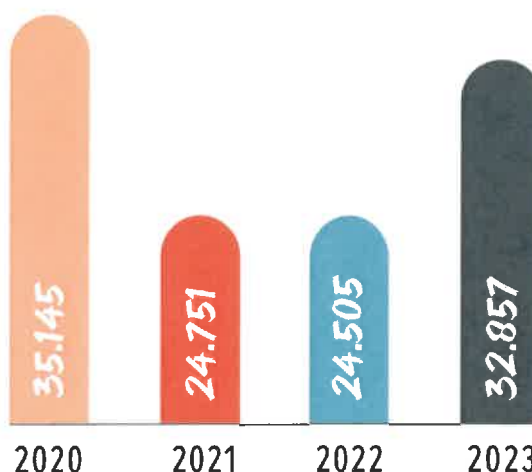
Presentaties

In 2023 hebben we 136 spreekmomenten gehad: gelegenheden waar we op uitnodiging de verhalen en lessen van vervolgte christenen deelden. Deze presentaties vonden voornamelijk plaats in kerken (49%) en op scholen ruim (23%). In totaal bereikten we met onze presentaties 11.000 personen.

Media

In 2023 waren we meer zichtbaar in de media dan in 2022. Begin juni 2023 plaatsten we, in samenwerking met drie andere organisaties, een week lang advertenties over vervolging in de twee christelijke dagbladen ND en RD. Meerdere persberichten werden overgenomen door christelijke media. Daarnaast stond er in oktober een uitgebreid interview met Bob Fu, directeur van partner organisatie China Aid in het Reformatorisch Dagblad. In dezelfde krant verscheen ook een opinieartikel over de situatie van christenen in Azië. SDOK-bestuurslid Monica Nieuwenhuijse verscheen op Family7 om te vertellen over haar ontmoetingen met vervolgte christenen uit Eritrea. Op verschillende momenten werden SDOK-medewerkers geïnterviewd door GrootNieuwsRadio.

Lezers online verhalen

031

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

FINANCIËN & BEDRIJFSVOERING

032

04

IN DIT HOOFDSTUK WORDT EEN BEELD
GEGEVEN VAN DE ORGANISATIE VAN SDOK
EN WORDEN IN VOGELVLUCHT DE BELANG-
RIJKSTE FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN IN
2023 GESCHETST.

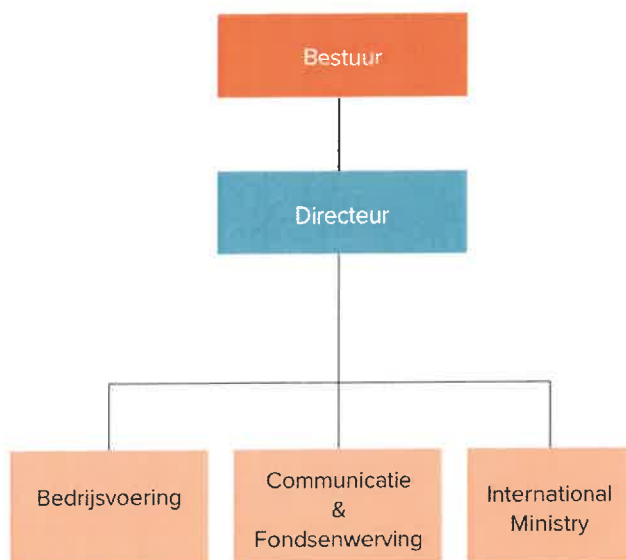
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

ORGANISATIE

Organisatiestructuur

Het primaire proces binnen SDOK vindt plaats binnen twee afdelingen: de afdeling *Communicatie en Fondsenwerving* en de afdeling *International Ministry*. Daarnaast is er een ondersteunende afdeling *Bedrijfsvoering* (verantwoordelijk voor financiën, facilitaire zaken, HRM en secretariaat). De drie afdelingen worden ieder aangestuurd door een manager. De afdelingsmanagers worden aangestuurd door de directeur.

034

Overzicht bestuursleden

Naam	Woonplaats	Functie	Beroep	Nevenfunctie(s)	Aftredend per
Ds. H.J. van der Veen	Sliedrecht	voorzitter	emeritus predikant		2027
C.P. den Bok	Wijngaarden	secretaris	docent MBO		2024
Drs. W. van Ginkel RA	Renswoude	penningmeester	directeur bedrijfsvoering Leger des Heils	voorzitter Stichting 3xM penningmeester St. Gypsy Mission bestuurslid CU Renswoude	2025
Mr. D. Alblas AA	Nieuwerkerk a/d IJssel	lid	advocaat	docent rechten Driestar Hogeschool / Universiteit van Amsterdam	2025
H.C.M. van Nieuwenhuijse - Thijsen	Waarde	lid	auteur, redacteur		2024

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Bestuur

SDOK heeft een onafhankelijk en onbezoldigd bestuur op afstand. Bestuursleden worden voor een periode van vier jaar benoemd en kunnen maximaal tweemaal herkozen worden. Bij invulling van vacante posities vormen profielschetsen over de kwaliteiten en competenties voor deze functies het uitgangspunt. De samenstelling van het bestuur en hun belangrijkste nevenfuncties zijn in de tabel weergegeven.

Medewerkers

Het team van medewerkers van SDOK bestond eind 2023 uit 19 personen. De totale inzet van medewerkers in fte's is per einde 2023 als volgt verdeeld over de belangrijkste activiteiten van SDOK:

Inzet fte's per activiteit	Per einde 2022	Per einde 2023
Bewustmaking	5,5	5,6
Steun vervolgde christenen	2,7	2,7
Fondsenwerving	2,1	2,5
Beheer en administratie	2,4	2,5
Totaal	12,6	13,2
	18 pers.	19 pers.

Salaris en arbeidsvoorwaarden

SDOK heeft een eigen arbeidsvoorwaardenpakket en salarisregeling. Voor de salariering wordt de salarisstructuur van de CAO Rijksoverheid gevolgd. Het functiegebouw wordt periodiek getoetst door een externe partij. Het salaris van de directeur is opgenomen in de jaarrekening verderop in dit jaarverslag.

Vrijwilligers

SDOK heeft een poule van zo'n vijftien actieve vrijwilligers, die ingezet worden voor verschillende taken, bijvoorbeeld ter ondersteuning van het secretariaat en bij events. De aansturing van de vrijwilligers wordt eveneens door een vrijwilliger uitgevoerd.

Beleidsplan

Leidend voor het jaar 2023 was het jaarplan, dat is gebaseerd op het strategische meerjarenbeleidsplan 2022- 2025. Het meerjarenbeleidsplan bevat een aantal strategische prioriteiten die de koers van de organisatie voor de betreffende periode bepalen. De jaardoelen worden hiervan afgeleid. Monitoring van de jaardoelen vindt plaats per kwartaal. De resultaten hiervan worden zowel binnen het managementteam van SDOK als met het bestuur besproken in de vorm van kwartaalrapportages.

Resultaat- en ontwikkelingsgerichte werkwijze

SDOK hanteert voor alle projecten een resultaat- en ontwikkelingsgerichte werkwijze. Elk project heeft een relatie met de doelstellingen van SDOK en bevat zo concreet mogelijke beschreven doelen. Een projectvoorstel wordt binnen de betreffende afdeling gedeeld en na goedkeuring uitgevoerd onder verantwoordelijkheid en

Gewaarmerkt voor identificatiedoelinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

JAARVERSLAG '23

coördinatie van de projectverantwoordelijke. Ook de terugkoppeling en evaluatie vindt plaats binnen de afdeling. Hierbij is veel aandacht voor verbetering en ontwikkeling. De resultaten van de projecten worden meegenomen in de kwartaalevaluaties van het management en bestuur.

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Het secretariaat (voorheen een stafafdeling) is begin 2023 toegevoegd aan de afdeling Bedrijfsvoering. Vanuit het HRM-beleid is er veel aandacht geweest voor de ontwikkeling van de medewerkers, onder andere door het beschikbaar stellen van een individueel scholingsbudget. Ook stond het onderwerp integriteit weer regelmatig op de agenda. De kantoorruimte is aangepast om ook bij drukke werkdagen (met volle bezetting) iedere medewerker een goede werkplek te bieden. Op ict-gebied is geïnvesteerd in nog betere security. Ook namen we in 2023 afscheid van 'vaste' telefonie.

036

Jaarplan 2023

De doelstellingen in het jaarplan 2023 zijn grotendeels gerealiseerd. In de hoofdstukken 2 en 3 van dit jaarverslag zijn de belangrijkste resultaten op het vlak van praktische steun aan vervolgd christenen (hoofdstuk 2) en communicatie en fondsenwerving (hoofdstuk 3) vermeld; de financiële resultaten staan verderop in dit hoofdstuk.

VERANTWOORDINGSVERKLARING

SDOK is een CBF-Erkend goed doel. Dat betekent onder andere dat we op verantwoorde wijze invulling geven aan drie belangrijke principes van goed bestuur. Deze principes zijn uitgewerkt in de verantwoordingsverklaring, waarvan hieronder een samenvatting wordt gegeven. De jaarrekening en de bijbehorende controleverklaring van de accountant zijn opgenomen in het

tweede gedeelte van dit jaarverslag.

Principe 1: Scheiding tussen toezicht houden, besturen en uitvoeren

Het bestuur is statutair belast met het besturen van de stichting en houdt toezicht op de directeur. SDOK heeft gekozen voor 'besturen op hoofdlijnen', waarbij de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van bestuur en directeur schriftelijk zijn vastgelegd in de statuten, het huishoudelijk reglement en het directiestatuut. Deze documenten worden periodiek geëvalueerd.

De rol van het bestuur ligt op het vlak van het vooraf en achteraf toezicht houden, het vaststellen van het meerjarenbeleidsplan en het jaarplan, en het beoordelen van afwijkingen in de uitvoering daarvan aan de hand van onder andere kwartaalrapportages. Deze kwartaalrapportages kennen zowel een inhoudelijke als een financiële paragraaf. Het bestuur heeft een gedeelte van zijn bestuurstaken gedelegeerd aan de directeur, waardoor de rol van de directeur zowel beleidsinitieënd als uitvoerend is. Jaarlijks voert een delegatie van het bestuur een functioneringsgesprek met de directeur. Daarnaast volgt het bestuur een procedure om elke twee jaar het functioneren van het bestuur en zijn afzonderlijke leden te evalueren.

Principe 2: Optimale besteding van middelen

Het bestuur ziet toe op de optimale besteding van de middelen van de stichting. Besteding vindt plaats op basis van projectplannen die gebaseerd zijn op het door het bestuur goedgekeurde jaarplan en de begroting. Voor nieuwe projecten die zich in de loop van het jaar aandienen en die buiten de kaders van het jaarplan en de begroting vallen, worden aparte projectvoorstellen ter goedkeuring aan het bestuur voorgelegd.

Evaluatie van de activiteiten van SDOK vond in 2023 doorlopend plaats en is samengevat in de vier kwartaalrapportages die voor het bestuur zijn opgesteld. De integrale evaluatie over 2023 is opgenomen in dit jaarverslag.

Principe 3: Optimale relaties met belanghebbenden

SDOK werft uitsluitend fondsen via particuliere donateurs, bedrijven, instellingen en kerken. Vertrouwen van

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

"MIJN GEZIN EN IK KREGEN HET ERG MOEILIK TOEN WE CHRISTEN WAREN GEWORDEN. WE MAAKTEN ZWARE VERVOLGING MEE DOOR ONZE EIGEN FAMILIE EN DE MENSEN UIT ONS DORP. MIJN OUDERS GOOIDEN ONS HUN HUIS UIT, WAARNA WE EEN HUIS MOESTEN HUREN. ONDANKS DE TEGENSTAND BLEVEN WE GROEIEN IN ONS GELOOF. OOK AL WAREN WE DOOR IEDEREEN IN DE STEEK GELATEN, WE VOELDEN ONS GELUKKIG OMDAT WE DEEL WAREN GEWORDEN VAN GODS GEZIN."

Peter uit India – project toerusting voor voorgangers

haar achterban is essentieel om het werk van SDOK voort te kunnen zetten. Op diverse manieren informeert SDOK haar achterban daarom over activiteiten. Er is een klachtenprocedure om eventuele klachten op een betrokken en objectieve wijze af te handelen. In 2023 is van deze procedure geen gebruik gemaakt.

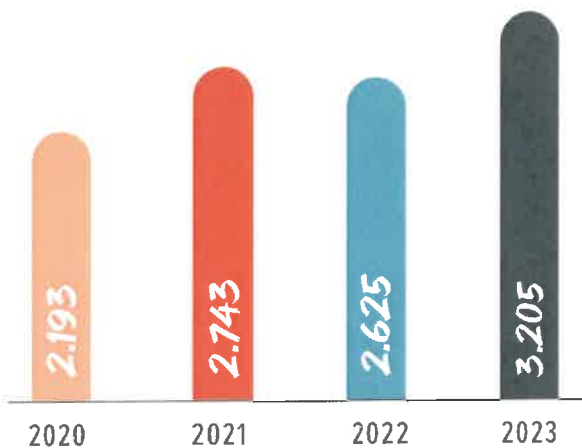
Met organisaties of personen die steun ontvangen, onderhoudt SDOK functionele, betrokken maar ook zakelijke contacten, om de zuiverheid van beoordeling en evaluatie te kunnen garanderen.

In hoofdstuk 3 van dit jaarverslag wordt de wijze waarop SDOK met haar belanghebbenden communiceert nader toegelicht. In de risicoparagraaf verderop in dit hoofdstuk wordt het onderwerp integriteit toegelicht.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Baten totaal (€ x1000)

**IK BEN DANKBAAR DAT
IK NOG LEEF OM GOD
TROUW TE BLIJVEN DIENEN
IN ZIJN WIJNGAARD.
VERTROUW OP GOD IN ALLE
OMSTANDIGHEDEN, WANT
HIJ ZAL VOOR JE STRIJDEN!**

Frank, voorganger in Kameroen, werd gekidnapt maar uiteindelijk vrijgelaten.

FINANCIËEL RESULTAAT 2023

Analyse baten en lasten

038

In 2023 ontving SDOK €3.204.712 aan baten. Dat was meer dan de begrote inkomsten (ook nadat de begroting tweemaal tussentijds werd opgehoogd vanwege positieve inkomstenontwikkeling, zie toelichting bij de begroting aan het einde van dit hoofdstuk). Ook de bestedingen zijn hoger uitgevallen dan oorspronkelijk begroot als gevolg van de ophoging van de begroting, en komen nagenoeg uit op het niveau van de inkomsten: €3.207.228. Het begrote negatieve resultaat van €259.501 werd daarmee niet gehaald, waardoor we 2023 eindigen met vrijwel hetzelfde niveau liquide middelen als het begin van dat jaar.

In het totaal valt een aantal baten op vanwege de omvang: een bijdrage van €125.000 van een zusterorganisatie en een bedrag van (in totaal) €107.000 van een tweetal deputaatschappen. Beide baten betreffen eenmalige bijdragen voor specifieke projecten. Alle andere baten zijn lager dan €50.000. Bijzonderheden in de lasten zijn niet te noemen. Ook zijn er geen baten of lasten uit voorgaande jaren die vermeld moeten worden.

Continuïteit

SDOK zet sterk in op structurele inkomsten, om daarmee een 'gegarandeerd' niveau van inkomsten te kunnen begroten. Structurele inkomsten bestaan uit doorlopende machtigingen en periodieke schenkingsovereenkomsten. In 2023 is via deze machtigingen en overeenkomsten ruim €500.000 ontvangen, goed voor ± 30% van de totale baten van particulieren.

Fondsenwerving

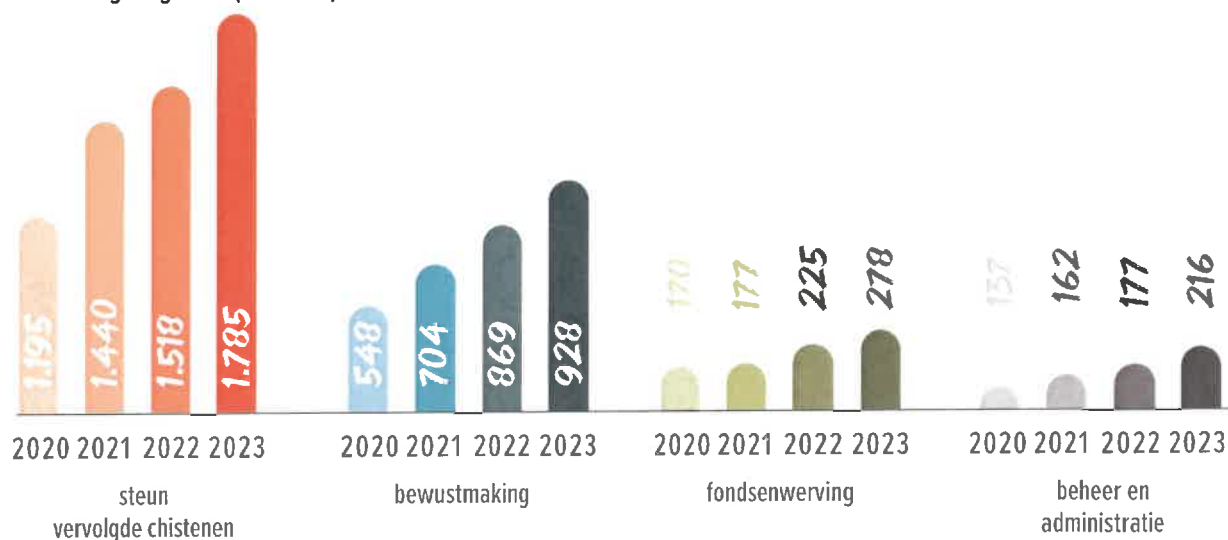
Fondsenwerving is in de praktijk vooral gekoppeld aan de activiteiten die vanuit de hoofddoelstelling toerusting en betrokkenheid worden uitgevoerd. Fondsenwerving onder particulieren werd in 2023 gedaan via de eigen communicatie-uitingen (online en offline mailingen, sociale media, advertenties). Ook via presentaties in kerken en op scholen werd geworven onder particulieren. SDOK ontvangt ook donaties van bedrijven en organisaties zonder winstoogmerk. Fondsenwerving bij die categorieën gaat voornamelijk via één-op-één contacten, dan wel via netwerken.

Verhoudingen

In 2023 is 85% van de uitgaven besteed aan de twee

Gewaarmerkt voor identificatiedoelenden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

Verdeling uitgaven (€ x1000)

doelstellingen ('steun aan vervolgde christenen' en 'toerusting en betrokkenheid'; zie hoofdstuk 1). Dat is twee procent meer dan oorspronkelijk begroot. De wervingskosten bedroegen 8,7% van de totale lasten (begroot 9,5%), en de kosten voor beheer en administratie 6,7% (begroot 7,3%). Het percentage wervingskosten van de totale baten komt ook op 8,7% (begroot 10,4%). De verschillen opzichte van de begrote percentages zijn te verklaren vanuit de tussentijdse ophogingen van de begroting; de extra bestedingen zijn bijna volledig aan de doelstelling 'steun aan vervolgde christenen' toegerekend.

Reserves en fondsen

SDOK houdt enkele reserves aan, te weten een continuïteitsreserve (ter grootte van de uitvoeringskosten van zes maanden), een bestemmingsreserve, bestemd voor projectbestedingen op het gebied van materiële steun aan vervolgde christenen en een calamiteitenreserve. In hoofdstuk 5 (jaarrekening) worden deze reserves vermeld. In dat hoofdstuk (paragraaf 'grondslagen') wordt ook het beleid met betrekking tot bestemmingsfondsen genoemd.

CONTROLE

We hebben als SDOK kwaliteit hoog in het vaandel

staan. Om de kwaliteit van onze activiteiten te toetsen en te borgen zijn er binnen SDOK verschillende interne en externe controlemechanismen.

Interne controle

Intern wordt sterk waarde gehecht aan de cyclus van begroten, uitvoeren en evalueren. De belangrijkste bron van informatie voor het bestuur zijn de kwartaalrapportages en verslagen van projectbezoeken. De kwartaalrapportages bevatten zowel inhoudelijke als financiële informatie over de voortgang van de verschillende onderdelen van het werk van SDOK. Bij de samenstelling van de kwartaalrapportages zijn onder leiding van de directeur de betreffende budgethouders betrokken.

Controle door accountant

De controle van de jaarrekening 2023 is uitgevoerd door Visser & Visser Accountants. De eindcontrole werd uitgevoerd in april 2024. In een eindgesprek met de penningmeester van het bestuur en de directeur heeft de accountant verantwoording afgelegd over de uitgevoerde controle. De getekende controleverklaring is opgenomen in hoofdstuk 5 van dit jaarverslag.

Gewaarmerkt voor identificatiedoelinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

CBF

SDOK is door het CBF erkend als goed doel. De Erkenning is het enige officiële keurmerk van de goede doelen in Nederland. Goede doelen met een Erkenning voldoen aan de criteria van het CBF en laten zich ieder jaar vrijwillig toetsen door het CBF.

RISICOPARAGRAAF

Integriteit

SDOK hanteert als uitgangspunt voor haar integriteitsbeleid de *handreiking integriteitssysteem* van Goede Doelen Nederland. In deze handreiking worden aanbevelingen gedaan voor het integriteitsdossier. Naast een fraudeprotocol, een klachtenregeling en een gedragscode heeft SDOK een meldingsprocedure integriteitschendingen ontwikkeld dat voorziet in communicatie met zowel de interne als de externe organisatie. Het integriteitsbeleid is van toepassing op iedereen die SDOK vertegenwoordigt: medewerkers, vrijwilligers, ambassadeurs en bestuursleden. Zowel personen binnen als buiten SDOK kunnen (mogelijke) integriteitschendingen door SDOK-vertegenwoordigers melden. Dat melden kan al dan niet na een voorportaalgesprek met interne of externe vertrouwenspersonen. Als interne vertrouwenspersonen zijn een man en een vrouw aangesteld: oud-bestuurslid Corine Rademaker – Groenedijk en ambassadeur ds. Henk Methorst. Als externe vertrouwenspersoon is met het bedrijf Sharement een overeenkomst aangegaan. Het bedrijf Restment fungeert als externe integriteitsfunctionaris en extern meldpunt en adviseert SDOK gevraagd en ongevraagd over integriteit. Tenminste eenmaal per jaar vindt een gesprek plaats met een vertegenwoordiger van beide externe partijen. In 2023 zijn er geen meldingen gedaan van (vermoedelijke) integriteitsschendingen door SDOK-vertegenwoordigers. Frauderisico's worden onder andere ondervangen door standaard het vier-ogen principe toe te passen bij betaalprocedures. Buitenland-

se partners worden regelmatig bezocht, projecten en de financiële boekhouding structureel gecontroleerd.

Inkomsten

SDOK is voor haar inkomsten afhankelijk van giften van particulieren, kerken, bedrijven, scholen en organisaties. De liquide middelen worden niet belegd en zijn direct in te zetten in het belang van de organisatie.

Het aantal structurele donateurs zorgt ervoor dat het financiële risico voor de organisatie beperkt is. Daarnaast zijn de goede naam en de huidige zichtbaarheid van de organisatie bij de achterban van groot belang en zorgen zij voor stabiel groeiende inkomsten. Op vaste momenten in het jaar worden de inkomsten geanalyseerd en naast de begroting gelegd, zodat bij tegenvallende inkomsten tussentijds ingegrepen kan worden in de uitgaven. Mochten de inkomsten om welke reden dan ook plotseling stagneren, dan heeft SDOK een continuïteitsreserve beschikbaar waarmee de uitvoeringskosten zes maanden lang gedekt worden. Daarnaast wordt er vanaf 2023 een calamiteitenreserve aangehouden voor onvoorziene uitgaven (al dan niet gekoppeld aan de doelstellingen).

Protocol AVG

Sinds 1 januari 2016 geldt landelijk de meldplicht datalekken. Deze meldplicht houdt in dat organisaties direct een melding moeten doen bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) zodra zij een ernstig datalek hebben. In sommige gevallen moeten zij het datalek ook melden aan de betrokkenen. SDOK heeft een protocol op het gebied van datalekken, als onderdeel van het AVG-beleid van SDOK. In 2023 is geen sprake geweest van een datalek.

Wwft

De Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) houdt banken en andere instellingen verantwoordelijk om te voorkomen dat geld via hun systemen wordt witgewassen of gebruikt wordt voor het financieren van terrorisme. SDOK is zich bewust van haar verantwoordelijkheid om projectpartners hieraan

Gewaarmerkt voor identificatiedoelstellingen
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

te toetsen. Iedere nieuwe partner wordt voordat er wordt samengewerkt onderworpen aan onderzoek op het gebied van betrouwbaarheid en governance. Daarnaast is er in proces van projectbetalingen een check ingebouwd waarbij wordt afgevinkt dat de begunstigde niet op een van de sanctielijsten voorkomt. Projectpartners van SDOK zijn altijd geregistreerde organisaties of kerken. Ondersteunde projecten worden gemonitord door verplichte tussentijdse en eindrapportages. Ook leggen medewerkers van SDOK regelmatig veldbezoeken af waarbij lokale partners en hun projecten bezocht en geëvalueerd worden. Tot de scope van deze evaluatie behoren onder andere de financiële administratie, gesprekken met begunstigden die projectsteun ontvangen, controle op de governance van de lokale partner, etc.

SPEERPUNTEN 2024

Halverwege de meerjarenbeleidsperiode 2022-2025 kunnen we met dankbaarheid constateren dat de beoogde groei is gerealiseerd. We hopen die gestage groei ook in 2024 te zien doorzetten.

Een belangrijk speerpunt voor 2024 is de verandering van het governancemodel van SDOK: van een RvB-model (Raad van Bestuur) naar een RvT-model (Raad van Toezicht).

Na een jaar waarin het team van International Ministry volop bezig is geweest met het invoeren en finetunen van de nieuwe taak en regioverdeling, zal IM in 2024 de focus leggen op *verankeren* en *verdiepen*. Daarbij blijft leidend dat we vanuit onze unieke visie en doelstelling *dichtbij onze partners* staan en *doeltreffend* zijn in de uitvoering van ons werk en de besteding van de beschikbare middelen.

Verankeren – In 2023 is gewerkt aan het ontwikkelen en vastleggen van werkwijzen en afspraken, met als doel om effectief en doelgericht ons werk te kunnen uitvoeren. In 2024 willen we vanuit deze basis ons werk voortzetten, om daarmee meer routine krijgen in de afspraken rondom de projectencyclus en alles wat daarmee samenhangt. Het werken volgens een systematiek is efficiënter, kost minder energie en maakt het mogelijk grondiger te evalueren.

Verdiepen – In de afgelopen twee jaren zijn er meerdere nieuwe projectpartners toegevoegd aan ons netwerk. Het is belangrijk om hen beter te leren kennen en er ook voor te zorgen dat zij de missie van SDOK goed begrijpen. Daarnaast zien we het als onze verantwoordelijkheid om ons te verdiepen in de landen en regio's waar we werkzaam zijn – of zouden moeten worden – zodat we helder hebben hoe de situatie voor christenen zich ontwikkelt en de context kunnen duiden. Voor 2024 betekent dit dat we enkele nieuwe partners willen bezoeken en ons willen verdiepen in en oriënteren op enkele landen en gebieden.

Vanuit de tweede hoofddoelstelling (toerusting en betrokkenheid) heeft het team van Communicatie en Fondsenwerving jaardoelen geformuleerd rondom aantal kernwoorden.

Op verschillende manieren willen we onze achterban nog meer *verbinden* met vervolgd christenen. We willen hun verhalen vertalen naar tien concrete lessen, die we delen met onze achterban. Een aantal communicatiemiddelen wordt vernieuwd, waarmee Nederlandse christenen enerzijds de verbondenheid met vervolgd broeders en zusters ervaren en anderzijds zelf kunnen groeien in hun geloof.

Er komt meer *focus* in de keuze van projecten die we onder deze doelstelling uitvoeren. In 2023 waren dat 65 focusprojecten, in 2024 worden dat er nog 45.

Met een vrijwel gelijkblijvend budget als in 2023 willen we *groei* realiseren. Groei in bereik, impact en inkomsten.

De afdeling Bedrijfsvoering is ondersteunend aan de primaire processen (hoofddoelstellingen). Sleutelwoorden zijn *faciliteren* en *ontzorgen*.

Enkele speerpunten voor deze afdeling zijn:

Vanuit *HRM*: aandacht voor de ontwikkeling van medewerkers, evaluatie van het vrijwilligersbeleid en aandacht voor vitaliteit. Vanuit *Finance* is een speerpunt het opstellen van een compliancebeleid richting de banken.

Op *facilitair* gebied willen we meer aandacht besteden aan duurzaamheid. **Gewaarmerkt voor identificatiedoelenden Visser & Visser Audit en Assurance B.V.**

21 MEI 2024

JAARVERSLAG '23

SAMENVATTING VAN DE BEGROTING 2024

	Begroting 2023	Begroting 2024
INKOMSTEN		
Inkomsten	2.703.500	3.253.500
Totaal van de baten	2.703.500	3.253.500
BESTEDINGEN		
Bestedingen aan doelstelling		
Toerusting en betrokkenheid	905.775	930.000
International Ministry	1.552.878	1.907.752
Fondsenwervingskosten		
Kosten fondsenwerving	280.774	335.000
Beheer en administratie		
Kosten beheer en administratie	215.074	236.784
Totaal van de bestedingen	2.954.500	3.409.536
SALDO VOOR FINANCIËLE BATEN EN LASTEN		
Saldo financiële baten en lasten	-8.500	-8.500
RESULTAAT	-259.500	-164.536

042

Toelichting begroting 2024

De basis voor de begroting vormt de meerjarenbegroting 2022-2025. De begroting voor 2023 hierboven betreft de oorspronkelijke begroting, vastgesteld eind 2022.

De totale inkomsten over 2022 kwamen 16% hoger uit dan begroot. Dat gegeven, samen met de positieve inkomstenontwikkeling in 2023, leidde dat ertoe dat het bestuur in 2023 tweemaal een verhoging van de begroting heeft goedgekeurd, voor in totaal €235.000 (waarvan €225.000 voor bestedingen aan buitenlandse projecten, en €10.000 voor fondsenwerving). De totale

begroting kwam daarmee op €3.189.000.

De begroting 2024 gaat uit van een groei van inkomsten van 20% ten opzichte van de oorspronkelijke begroting van 2023, en 15% meer bestedingen. Vergeleken met de opgehoogde begroting van 2023 zijn die percentages respectievelijk 11% en 7%.

Zowel in 2023 als in 2024 is een negatief resultaat begroot: we begroten om meer uit te geven dan we ontvangen, om daarmee de liquide middelen terug te brengen tot een lager niveau.

Gewaarmerkt voor identificatiedoelinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Gewasmerk voor identifiëerbaarheid
Visser & Visser Audit en Assurantie B.V.

21 MEI 2024

JARREKENING

044

05

IN DIT GEDEELTE VINDT U DE FINANCIËLE
VERANTWOORDING VAN SDOK OVER 2023

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

045

Gewaarmerkt voor identicatie doeleinden
Wisser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

GRONDSLAGEN

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt conform Richtlijn 650 'Fondsenwervende instellingen' zoals opgenomen in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt SDOK zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, zijn deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de aanschafprijs verminderd met de op basis van de geschatte economische levensduur bepaalde afschrijvingen. De afschrijvingen bedragen op jaarbasis een vast percentage van de aanschafprijs. Voor kantoorinventaris betreft dat tussen de 20% en 33%, voor vervoersmiddelen 20%. Op investeringen in het boekjaar wordt naar tijdsgelang afgeschreven. Geheel afgeschreven materiële vaste activa zijn in het overzicht van deze activa opgenomen als ze nog in gebruik zijn.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen aanschafprijs dan wel lagere marktwaarde. Waar nodig wordt rekening gehouden met afwaarderingen wegens incurantheid.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, voor zover nodig rekening houdend met mogelijke oninbaarheid.

Bestemmingsfondsen

SDOK ontvangt als stichting bestemde giften van donateurs. De bestemde giften die aan het eind van het jaar nog niet besteed zijn, zijn opgenomen in een bestemmingsfonds.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen van kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs: het ontvangen bedrag, rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen van resultaatbepaling

De baten en bestedingen worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Eventuele giften in natura worden gewaardeerd tegen de geschatte waarde in het economisch verkeer in Nederland.

Lasten

Onder lasten worden alle lasten verstaan die ten laste van het jaar komen. Dit met inbegrip van afschrijvingen en waardeverminderingen. Personeelsbeloningen (lonen, sociale lasten enz.) vormen geen aparte regel in de staat van baten en lasten. Deze lasten zijn opgenomen in andere onderdelen van de staat van baten en lasten, te weten Steun vervolgde christenen, Toerusting & Be-

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

trokkenheid, Wervingskosten en Kosten van beheer en administratie. Voor een nadere specificatie worden verwezen naar de betreffende toelichting. Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten.

Baten

Als baten uit fondsenwerving worden de in het verslagjaar ontvangen giften opgenomen onder aftrek van eventuele schenkingsrechten (bij onbestemde baten). Baten uit nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een bate uit nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als, op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een betrouwbare schatting van de uiteindelijke (financiële) omvang van de nalatenschap kan worden gemaakt.

De indirecte kosten die aan de fondsenwerving worden toegerekend komen in mindering op de baten uit fondsenwerving. De uitvoeringskosten eigen organisatie zijn volgens bedrijfseconomische criteria toegerekend aan enerzijds fondsenwerving en anderzijds de realisatie van de doelstellingen op basis van aantallen fte per activiteit in het desbetreffende jaar.

Grondslag voor nalatenschappen

Baten uit nalatenschappen worden verwerkt in het verslagjaar waarin de akte van verdeling of – wanneer er geen akte van verdeling is – de rekening en verantwoording is ontvangen. Alleen wanneer de akte van verdeling of de rekening en verantwoording vóór balansdatum is ontvangen, wordt de bate uit de nalatenschap in het verslagjaar verwerkt. Uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het verslagjaar waarin ze worden ontvangen verwerkt als baten uit nalatenschappen. Indien de akte van verdeling of de rekening en verantwoording na balansdatum is ontvangen, maar vóór het opmaken van de jaarrekening, wordt dit als een niet in de balans opgenomen recht toegelicht.

Consolidatie

In Nederland is een afdeling actief ('Afdeling Ede') die zich richt op het verlenen van humanitaire hulp in Moldavië. Afdeling Ede afdeling opereert zelfstandig maar is in het verleden organisatorisch ondergebracht onder SDOK. De financiële gegevens van afdeling Ede zijn geconsolideerd in de financiële gegevens van SDOK en als zodanig inbegrepen in de jaarrekening van SDOK.

Statutaire naam	SDOK afdeling Ede
Vestigingsplaats:	Ede
Rechtsvorm:	Geen
Omschrijving doelstelling:	Hulpverlening Moldavië
Samenstelling bestuur:	A. Bron (Vz); D. van de Zee (secr.); E. Bron (pm)

Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm

Statutaire naam:	Stichting De Ondergrondse Kerk (SDOK)
Vestigingsplaats:	Gorinchem
Rechtsvorm:	Stichting

040

Gewaarmerkt voor identificatiedoelinden
Wasser & Visser Audit en Assurance B.V.

24 MEI 2024

BALANS PER 31 DECEMBER 2023

(na voorstel resultaatsbestemming)

ACTIVA (€)	2023	2022
Materiële vaste activa	15.542	19.244
Vorraden	11.076	12.011
Debiteuren	12.500	0
Vorderingen en overlopende activa	92.238	90.068
Liquide middelen	1.736.015	1.758.639
	1.851.829	1.860.718
TOTAAL ACTIVA	1.867.370	1.879.962

PASSIVA (€)	2023	2022
Reserves en fondsen		
Continuïteitsreserve	566.083	500.000
Bestemmingsreserve	944.652	1.209.762
Calamiteitenreserve	150.000	0
Bestemmingsfondsen	76.418	34.894
	1.737.152	1.744.656
Totaal reserves en fondsen	1.737.152	1.744.656
Kortlopende schulden		
Crediteuren	20.482	50.500
Belastingen en premies sociale verzekeringen	18.995	20.602
Overige schulden en overlopende passiva	90.740	64.203
	130.217	135.305
TOTAAL PASSIVA	1.867.370	1.879.962

049

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

JAARVERSLAG '23

21 MEI 2024

TOELICHTING BALANS PER 31 DECEMBER 2023

Vaste activa

Materiële vaste activa (€)	2023	2022
Stand per 1 januari	19.244	14.212
Bij: investeringen	6.632	15.361
Af: desinvesteringen	0	0
Af: afschrijvingen	10.334	10.329
Boekwaarde per 31 december	15.542	19.244

Alle materiële vaste activa zijn aangehouden t.b.v. de bedrijfsvoering.

Vlottende activa

Vorraden (€)	2023	2022
Voorraad boeken	11.076	12.011

De gewaardeerde voorraad per 31 december 2023 bestaat uit boeken die bestemd zijn voor verkoopdoeleinden. Alle voorraden zijn aangehouden t.b.v. de doelstelling.

Debiteuren (€)	2023	2022
Debiteuren	12.500	0

Een voorziening voor dubieuze debiteuren werd niet noodzakelijk geacht.

Vorderingen en overlopende activa (€)	2023	2022
Nog te ontvangen nalatenschappen*	0	5.000
Vooruitbetaalde kosten	31.480	34.099
Overige vorderingen	58.061	49.806
Te ontvangen rente	1.626	94
Waarborgsommen	1.070	1.070
Totaal	92.238	90.068

*De post 'Nog te ontvangen nalatenschappen' bevat vorderingen van toegezegde, maar nog niet uitbetaalde nalatenschappen en legaten. Daarvoor wordt op basis van de aanwezige informatie een inschatting gemaakt van opbrengsten per nalatenschap. De uiteindelijke opbrengst kan afwijken van de inschatting.

Liquide middelen (€)	2023	2022
Betaalrekeningen	1.186.491	1.226.251
Spaarrekeningen	481.155	478.051
Betaalrekening US dollar	30.936	15.124
Liquide middelen afdeling Ede	32.834	34.744
Kas	4.600	4.468
Totaal	1.736.015	1.758.639

Alle liquide middelen zijn aangehouden t.b.v. de bedrijfsvoering.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Reserves

Continuïteitsreserve (€)	2023	2022
Saldo per 1 januari	500.000	402.427
Bij: resultaatbestemming	66.083	97.573
Saldo per 31 december	566.083	500.000

De stichting heeft als uitgangspunt om een continuïteitsreserve te hebben ter grootte van de uitvoeringskosten van zes maanden.

Bestemmingsreserve (€)	2023	2022
Saldo per 1 januari	1.209.762	1.363.437
Af: resultaatbestemming	-265.110	-153.675
Saldo per 31 december	944.652	1.209.762

De middelen uit de bestemmingsreserve zijn bestemd voor projectbestedingen op het gebied van materiële steun aan vervolgte christenen zoals lectuurverspreiding in gesloten landen, praktische steun aan gezinnen van vervolgte christenen en medische hulp aan slachtoffers van vervolging.

Calamiteitenreserve	2023	2022
Saldo per 1 januari	0	0
Bij: resultaatbestemming	150.000	0
Saldo per 31 december	150.000	0

De calamiteitenreserve kan ingezet worden in onvoorziene omstandigheden die direct te maken hebben met de aard en missie van het werk van SDOK. Bijvoorbeeld een omvangrijke aanslag op christenen waarbij directe hulp geboden is.

Overige reserve (€)	2023	2022
Saldo per 1 januari	0	0
Bij: onbestemde baten	2.189.961	1.921.321
Af: aanzuivering vanuit bestemmingreserve	-265.110	-153.675
Af: kosten toerusting & betrokkenheid	927.725	869.189
Af: kosten fondsenwerving	278.083	225.460
Af: kosten beheer en administratie	216.448	176.895
Af: aanzuivering bestemmingsfonds steun vervolgte christenen	816.733	705.878
Af: dotatie continuïteitsreserve	66.083	97.573
Af: dotatie calamiteitenreserve	150.000	0
Saldo per 31 december	0	0

Fondsen

Bestemmingsfonds Steun vervolgte christenen (€)	2023	2022
Saldo per 1 januari	34.894	161.952
Bij: baten uit fondsenwerving	1.009.763	685.239
Bij: onttrekking bestemmingsreserve / algemene reserve	816.733	705.878
	<u>1.826.496</u>	<u>1.391.118</u>
Af: eigen bestedingen	1.545.576	1.314.214
Af: uitvoeringskosten	239.397	203.961
	<u>1.784.973</u>	<u>1.518.175</u>
Saldo per 31 december	76.418	34.894

De mutatie over het boekjaar ad. €41.524 (2022: €127.058) volgt vanuit de resultaatbestemming.

Kortlopende schulden

Crediteuren (€)	31-12-2023	31-12-2022
Crediteuren	20.482	50.500
Belastingen en premies sociale verzekeringen (€)	31-12-2023	31-12-2022
Loonheffingen	18.995	20.602
Overige schulden en overlopende passiva (€)	31-12-2023	31-12-2022
Projectbetalingen	0	0
Vakantiegeld	40.799	34.318
Accountantskosten	13.339	8.162
Verlofdagen	21.078	14.417
Bankkosten en creditrente	1.075	1.652
Overige nog te betalen kosten	14.450	5.654
Totaal	90.740	64.203

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huur- en leaseverplichtingen

De jaarlijkse verplichting uit hoofde van een met derden aangegane leaseovereenkomst bedraagt in totaal €5.095. De resterende looptijd van deze leaseovereenkomst is 5 jaar en 3 kwartalen.

Het jaarlijks bedrag van huurverplichtingen voor onroerende zaken bedraagt €41.057. De huur is jaarlijks opzegbaar.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die aanpassing van de jaarrekening of vermelding in het jaarverslag vereisen.

053

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2023

BATEN (€)	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Baten van particulieren	2.327.490	2.703.500	1.962.820
Baten van bedrijven	487.244	0	419.728
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	202.098	0	71.219
Baten van andere organisaties zonder winststreven	183.694	0	162.658
Som van de geworven baten	3.200.526	2.703.500	2.616.425
Baten als tegenpresentatie voor levering van producten/diensten	4.042	0	8.388
Overige baten	144	0	355
Som van de baten	3.204.712	2.703.500	2.625.167

054

LASTEN (€)	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Doelstelling Steun vervolgde christenen	1.784.973	1.552.878	1.518.175
Doelstelling Toerusting & betrokkenheid	927.725	905.775	869.189
Lasten besteed aan doelstellingen	2.712.698	2.458.653	2.387.364
Wervingskosten	278.083	280.774	225.460
Kosten van beheer en administratie	216.448	215.074	176.895
Som van de lasten	3.207.228	2.954.500	2.789.720

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

SALDO VAN BATEN EN LASTEN (€)	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Saldo voor financiële baten en lasten	-2.515	-251.000	-164.553
Saldo financiële baten en lasten	-4.988	-8.500	-18.607
Saldo van Baten en Lasten	-7.504	-259.500	-183.160

Resultaatbestemming (Toevoeging c.q. onttrekking aan:)

Continuïteitsreserve	66.083	0	97.573
Bestemmingsreserve	-265.110	0	-153.675
Bestemmingsfonds Steun vervolgde christenen	41.524	0	-127.058
Calamiteitenreserve	150.000	0	0
Overige reserve	0	0	0
Totaal	-7.504	0	-183.160

055

Gewaarmerkt voor identificatie doeleinden;
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

JAARVERSLAG '23

21 MEI 2024

TOELICHTING STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2023

Baten (€)	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Baten uit fondsenwerving			
Baten van particulieren	2.205.425	2.703.500	1.922.321
Baten van bedrijven	487.244	0	419.728
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	202.098	0	71.219
Baten van andere organisaties zonder winststreven	183.694	0	162.658
Nalatenschappen onbestemd	122.065	0	40.499
Som van de geworven baten	3.200.526	2.703.500	2.616.424
056 Baten als tegenpresentatie voor levering van producten/diensten	4.042	0	8.388
Overige baten	144	0	355
Som van de baten	3.204.712	2.703.500	2.625.167
<i>Toelichting levering van producten</i>			
Netto omzet	8.792	0	18.228
Kostprijs	4.749	0	9.840
Bruto winst	4.042	0	8.388

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Lasten - Besteed aan doelstellingen (€)	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Doelstelling Steun vervolgde christenen			
Azië	612.790	600.000	599.892
Midden-Oosten	492.372	310.000	319.804
Afrika	318.776	290.000	278.705
Europa/Centraal Azië	106.336	100.000	95.531
Latijns-Amerika	15.302	15.000	20.282
Totaal eigen bestedingen	1.545.576	1.315.000	1.314.214
Uitvoeringskosten	239.397	237.878	203.961
Totaal doelstelling Steun vervolgde christenen	1.784.973	1.552.878	1.518.175
Doelstelling Toerusting & betrokkenheid			
Magazine STEM	137.309	125.000	140.461
Projecten Toerusting & betrokkenheid	67.564	50.500	96.243
Online	47.811	60.000	67.279
Kidsclub/Stef	13.973	13.000	13.048
Bemoedigingsactie	3.134	3.500	3.203
Marketing en advertenties	99.509	97.000	55.576
Bijeenkomsten, beurzen en evenementen	21.362	22.000	20.569
Overige Toerusting & betrokkenheid	13.221	17.500	22.547
Reizen en externe relaties	11.357	15.000	8.731
Presentaties	4.546	9.000	6.545
Portokosten	16.557	5.000	0
Totaal eigen bestedingen	436.342	417.500	434.201
Uitvoeringskosten	491.383	488.275	434.988
Totaal doelstelling Toerusting & betrokkenheid	927.725	905.775	869.189

057

Voor een toelichting op de verdeling van de uitvoeringskosten wordt verwezen naar de Specificatie en verdeling van lasten naar bestemming aan het einde van dit hoofdstuk.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

JAARVERSLAG '23

21 MEI 2024

Kengetallen besteding aan doelstellingen	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Bestedingen aan doelstellingen t.o.v. totale baten	85%	91%	91%
Bestedingen aan doelstellingen t.o.v. totale lasten	85%	83%	86%

Wervingskosten (€)	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Advertentiekosten fondsenwerving	12.042	15.000	16.690
Fondsenwervende mailingen	40.027	50.000	42.983
Overige fondsenwervingskosten	41.074	32.000	14.992
	93.143	97.000	74.665
Uitvoeringskosten fondsenwerving	184.939	183.774	150.796
Totale wervingskosten	278.083	280.774	225.460

058

Kengetallen wervingskosten	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Wervingskosten t.o.v. totale baten uit fondsenwerving	9%	10%	9%

Kosten beheer en administratie	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Uitvoeringskosten beheer en administratie	216.448	215.074	176.895

Saldo van financiële baten en lasten	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Ontvangen rente	5.134	0	94
Bankkosten	12.853	7.500	18.420
Koersverschillen vreemde valuta	- 2.731	1.000	280
Saldo financiële baten en lasten	-4.988	-8.500	-18.607

Bezoldigingen en financiële relaties bestuurders en toezichthouders

Aan bestuursleden zijn geen bezoldigingen – met inbegrip van pensioenlasten – toegekend. Ook zijn geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt aan bestuurders.

059

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

KASSTROOMOVERZICHT

Kasstroomoverzicht (€)	Realisatie 2023	Realisatie 2022
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat	-7.504	-183.160
Afschrijvingen materiële vaste activa	10.334	10.329
Cashflow	2.830	-172.831
Mutaties vorderingen en overlopende activa	-14.670	159.493
Mutaties schulden	-5.088	1.207
Mutaties voorraden	935	-7.204
	-18.822	153.496
060 Netto kasstroom uit operationele activiteiten	-15.992	-19.335
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investering in materiële vaste activa	-6.632	-15.361
Desinvestering in materiële vaste activa	0	0
Netto kasstroom uit investeringsactiviteiten	-6.632	-15.361
Kasstroom boekjaar	-22.624	-34.696
Liquide middelen begin boekjaar	1.758.639	1.793.335
Liquide middelen einde boekjaar	1.736.015	1.758.639

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

TOELICHTING OP DE UITVOERINGSKOSTEN 2023

Personeelskosten (€)	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022	
Lonen en salarissen				
Salarissen	688.148	675.000	575.490	
Ontvangen vergoedingen UWV	-5.784	0	0	
Totaal lonen en salarissen	682.364	675.000	575.490	
Sociale lasten				
Premie sociale verzekeringen	116.554	110.000	94.061	
Kosten pensioenregeling	71.762	60.000	58.330	
Totaal sociale lasten	188.317	170.000	152.391	061
Overige personeelskosten				
Vergoeding woon-/werkverkeer	19.217	23.000	16.401	
Zakelijke reiskosten	5.865	11.000	8.788	
Arbo en verzekeringen	18.483	19.000	14.305	
Overige personeelskosten	24.675	24.000	23.929	
Totaal overige personeelskosten	68.240	77.000	63.423	
Totaal personeelskosten	938.920	922.000	791.304	

Het aantal werknemers, berekend naar fulltime dienstverbanden, bedroeg per einde 2023 13,2 (einde 2022: 12,6).

Gewaarmerkt voor identificatie doeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Bezoldiging directeur

Naam en functie	A.F. van Grol, directeur
Aard dienstverband	Onbepaald
Aantal uren	36
Percentage dienstverband	90%
Periode	2023

Loon

Bruto salaris	€ 74.940
Vakantiegeld	€ 5.875
Eindejaarsuitkering onbelast	€ 0,00
Variabel inkomen	€ 0,00
Totaal loon	€ 80.816

Overige lasten

SV lasten (werkgeversdeel)	€ 11.376
Pensioenlasten (werkgeversdeel)	€ 11.932
Onbelaste vergoedingen/ bijtellingen	€ 2.720
Totaal overige lasten	€ 26.028

**Totaal bezoldiging directeur
in 2023** € 106.844

**Totaal bezoldiging directeur
in 2022** € 102.493

Afschrijvingen (€)

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Kantoorinven- taris	10.334	10.000	10.329
Totaal	10.334	10.000	10.329

062

De functie van de directeur is ingeschaald op 315 punten/
functiegroep E op de BSD scorelijst (Basis Score voor
Directiefuncties) voor goede doelen. Het jaarsalaris van
de directeur (€80.816) blijft ruim onder het maximum
jaarsalaris dat bij deze functiegroep hoort (€95.764).

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

Overige bedrijfskosten (€)	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Huisvestingskosten			
Huur en servicekosten	39.678	39.000	37.266
Energiekosten	12.129	20.000	8.053
Belasting en verzekeringen	1.984	2.500	2.116
Onderhoud	2.181	3.000	7.055
Totaal	55.972	64.500	54.489
Kantoorkosten			
Portokosten	3.025	2.500	13.375
Kopieer-/printkosten	3.931	3.500	3.182
Telefoon-/internetkosten	3.370	3.000	8.649
ICT, netwerk en databeheer	43.520	50.000	29.926
Kantoorbenodigdheden	3.806	5.500	4.521
Totaal	57.652	64.500	59.655
Algemene kosten			
Accountantskosten	20.000	20.000	13.000
Reis- en verblijfkosten buitenland	17.138	8.000	8.826
Keurmerkkosten	6.587	6.500	5.173
Loonadministratiekosten	4.449	4.000	4.262
Bestuurskosten	6.978	4.000	3.840
Kosten ambassadeurs/vrijwilligers	1.778	1.500	953
Kosten bedrijfsauto	4.497	5.000	5.379
Overige algemene kosten	7.862	15.000	9.428
Totaal	69.288	64.000	50.862

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

21 MEI 2024

SPECIFICATIE EN VERDELING VAN LASTEN NAAR BESTEMMING (€)

	Doelstelling		Wervingskosten	Kosten beheer en administratie	Totaal		
	Toerusting/betrokkenheid	Steun verwoilde christenen			Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Besteed aan doelstellingen							
Projecten	0	1.545.576	0		1.545.576	1.315.000	1.314.214
Publiciteit en communicatie	436.342	0	93.143		529.486	514.500	508.866
Totaal eigen bestedingen	436.342	1.545.576	93.143		2.075.062	1.829.500	1.823.080
Uitvoeringskosten							
Personeelskosten	407.510	198.535	153.373	179.503	938.920	922.000	791.304
Afschrijvingen	4.485	2.185	1.688	1.976	10.334	10.000	10.329
Huisvestingskosten	24.293	11.835	9.143	10.701	55.972	64.500	54.489
Kantoorkosten	25.022	12.190	9.417	11.022	57.652	64.500	59.655
Algemene kosten	30.072	14.651	11.318	13.247	69.288	64.000	50.862
Totaal uitvoeringskosten	491.383	239.397	184.939	216.448	1.132.166	1.125.000	966.639
Totaal lasten	927.725	1.784.973	278.083	216.448	3.207.228	2.954.500	2.789.719

065

Ondertekening en datering

Schelluinen, 21 mei 2024

Bestuur SDOK

De jaarrekening is vastgesteld in de bestuursvergadering op 21 mei 2024.

Gewaarmerkt voor identificatie doeleinden
Visser & Visser Audit en Assurance B.V.**21 MEI 2024**

JAARVERSLAG '23

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van de Stichting De Ondergrondse Kerk (SDOK)

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting De Ondergrondse Kerk (SDOK) te Gorinchem gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting De Ondergrondse Kerk (SDOK) op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2023;
- de winst- en verliesrekening over 2023; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting De Ondergrondse Kerk (SDOK) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Barneveld, 21 mei 2024

Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

Was getekend.

Drs. W.C. van der Spek RA

